

Sygn. akt II KK 170/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)
SSN Przemysław Kalinowski (sprawozdawca)
SSN Andrzej Ryński

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **G. P.**
w przedmiocie wyroku łącznego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 października 2017 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2016 r.,
utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w [...] z dnia 24 sierpnia 2016 r.,

- 1) **uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w [...] w celu ponownego rozpoznania,**
- 2) **zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. D. kancelaria adwokacka w [...] kwotę 1476 (tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) zł, w tym 23% podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za**

sporządzenie i wniesienie kasacji na korzyść G.P. oraz obronę tego skazanego wykonywaną z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Wydając wyrok łączny z dnia 24 sierpnia 2016 r., Sąd Okręgowy w [...] uznał, że w odniesieniu do G.P. istnieją ustawowe warunki przewidziane w art. 568 a § 1 pkt 2 k.p.k., art. 85 § 1, 2 i 3 k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. - przy zastosowaniu art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw – do połączenia kar orzeczonych prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Rejonowego w L.z dnia 22 czerwca 2010 roku, sygn. akt II K 50/08, za przestępstwo popełnione w okresie od 23 kwietnia 1998 r. do 9 kwietnia 1999 r., z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz 50 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawkiiennej na kwotę 10 zł; za przestępstwo popełnione w okresie od 25 lutego 2000 r. do 19 kwietnia 2001 r., z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz 50 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawkiiennej na kwotę 10 zł; za przestępstwo popełnione w okresie od 19 stycznia 2000 r. do 21 grudnia 2001 r., z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i w zw. z art. 294 § 1 k.k., na karę roku pozbawienia wolności oraz 50 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawkiiennej na kwotę 10 zł; za przestępstwo popełnione w okresie od grudnia 1999 r. do grudnia 2000 r., z art. 218 § 1 k.k., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; za przestępstwo popełnione w okresie od stycznia 2001 r. do maja 2001 r., z art. 191 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; za przestępstwo popełnione w kwietniu 2001 r., z art. 191 § 2 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; wymierzono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wysokości 100 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawkiiennej na kwotę 10 zł; na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczono na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 8 sierpnia 2006 r. do dnia 5 kwietnia 2007 r.; zobowiązano skazanego do naprawienia szkody

oraz zwrotu na rzecz pokrzywdzonych kwot tytułem wniesionych powództw cywilnych.

II. Sądu Okręgowego w [...] z dnia 3 lipca 2015 r., sygn. akt V K 122/13, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 stycznia 2016 r., sygn. akt II AKa 387/15, za czyny stanowiące ciąg dwóch przestępstw z art. 264 § 3 k.k. w zb. z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., popełnione w kwietniu 2005 r. i w nieustalonym bliżej okresie we wrześniu 2004 r. do dnia 27 września 2004 r., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę 100 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 80 zł, orzeczono przepadek osiągniętej korzyści majątkowej; za przestępstwo popełnione w 2004 r. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę 200 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 80 złotych; za czyny popełnione nie później niż w miesiącu lutym i marcu 2006 r. stanowiące ciąg sześciu przestępstw z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zb., z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę 50 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 80 zł; za przestępstwo popełnione w bliżej nieustalonym okresie w miesiącu sierpniu 2005 r., jednak nie później niż w dniu 23 sierpnia 2005 r., z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k., na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności; za przestępstwo popełnione w okresie od dnia 12 kwietnia 2005 r. do dnia 14 kwietnia 2005 r., z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; za czyny popełnione w okresie od dnia 16 lutego 2006 r. do dnia 1 marca 2006 r. oraz w okresie od dnia 8 marca 2006 r. do dnia 5 maja 2006 r. stanowiące ciąg dwóch przestępstw z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności; orzeczono karę łączoną 2 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 350 stawek dziennych grzywny przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 80 zł; zaliczono na poczet orzeczonej skazanemu kary pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności od 3 lutego 2009 r. do 7 września 2009 r.

Sąd Okręgowy – jak sam zaznaczył – połączył kary jednostkowe orzeczone opisanymi wyrokami i wymierzył G.P. karę łączną 4 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną 400 stawek dziennych grzywny, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 80 zł. Ponadto, na podstawie art. 577 k.p.k. i art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej 4 lat pozbawienia wolności zaliczono skazanemu G.P. okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 8 marca 2006 r. do dnia 8 sierpnia 2008 r. i od dnia 8 sierpnia 2006 r. do dnia 5 kwietnia 2007 r. w sprawie Sądu Rejonowego w L. o sygn. akt V K 50/08 oraz od dnia 3 lutego 2009 r. do dnia 7 września 2009 r. w sprawie Sądu Okręgowego w [...] o sygn. akt V K 122/13.

Pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach miały podlegać odrębnemu wykonaniu.

Powyższy wyrok łączny został zaskarżony apelacją obrońcy skazanego G. P., który wprowadził w niezwykle ascetycznie sformułowanych wywodach środka odwoławczego, ale jednak wyraźnie zakwestionował zarówno przyjęty sposób łączenia kar wymierzonych w wyrokach podlegających łączeniu, jak i jego konsekwencje w postaci rażącej surowości kary. W konkluzji skarżący wniósł o rzeczywiste zastosowanie zasady częściowego pochłaniania kar podlegających łączeniu i wymierzenie kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2016 r., sygn. akt II AKa 393/16, Sąd Apelacyjny w [...] utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w [...].

Obecnie, kasację od tego ostatniego rozstrzygnięcia wniósł obrońca skazanego G. P., który zarzucił wyrokowi Sądu Apelacyjnego rażące naruszenie prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

1) naruszenie przepisu art. 85 § 1 i § 2 k.k. i art. 86 § 4 k.k. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - kodeks karny i niektórych innych ustaw) poprzez niewłaściwe połączenie kar orzeczonych wobec skazanego - tj. poprzez połączenie każdej z kar jednostkowych orzeczonych wobec skazanego - w sytuacji, gdy wobec uprzedniego połączenia w/w kar jednostkowych wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w L. z dnia 22 czerwca 2010 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 50/08 oraz wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w [...] z dnia 3 lipca 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt V K 122/13 – podstawą wymiaru kary zaskarżonego wyroku łącznego być kary łączne orzeczone w/w

wyrokami;

2) naruszenie przepisu art. 63 kk przez:

- a) niezaliczenie na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie;
- b) niezaliczenie na poczet orzeczonej kary grzywny okresu, w którym skazany był pozbawiony wolności w wymiarze (co najmniej) przekraczającym 48 miesięcy pozbawienia wolności oraz niezaliczenie na poczet orzeczonej kary grzywny wykonanej przez skazanego w 2012 roku kary grzywny orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w L. z dnia 22 czerwca 2010 r. w sprawie o sygnaturze akt II K 50/08.

Podnosząc powyższe zarzuty, na podstawie art. 537 § 1 i § 2 k.p.k. skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania do Sądu Apelacyjnego.

Prokurator Prokuratury Regionalnej w [...], udzielający odpowiedzi na tę kasację, wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja wniesiona w tej sprawie na korzyść skazanego G. P. zasługiwała na uwzględnienie. Utrzymując w mocy zaskarżony wyrok Sądu I instancji, Sąd Apelacyjny powielił błąd co do sposobu rozumienia i stosowania dyrektywy określającej zasady obowiązujące przy identyfikowaniu części składowych przyszłej kary łącznej.

Podstawą orzekania w przedmiocie łączenia kar jest przepis art. 85 k.k., który (w obecnym brzmieniu określonym ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. 2016, poz. 437; t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1137) – w § 2 (ukształtowanym już ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. – Dz. U. 2015, poz. 396) – przedmiotem łączenia czyni zarówno kary jednostkowe spełniające warunki wymagane do połączenia, jak i kary już spięte w węzeł kary łącznej. Oznacza to, że odmiennie niż to miało miejsce pod rządami wcześniejszej regulacji, przy kształtowaniu nowej kary łącznej jako jej składnik należy traktować wcześniejszą karę łączną (kary łączne) jako całość, a nie jednostkowe skazania za poszczególne czyny objęte tą wcześniejszą karą łączną.

W tej sprawie, Sądy obu instancji formalnie rzecz biorąc odwołały się do

obecnie obowiązujących przepisów regulujących zasady łączenia kar. Przemawia za tym choćby wskazanie na normę art. 19 powołanej wyżej ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Jednak w rzeczywistości, zarówno zaskarżone obecnie orzeczenie sądu odwoławczego, jak i poprzedzający je wyrok Sądu I instancji, pozostają w oczywistej sprzeczności z dyrektywami, jakie wynikają z obecnej treści art. 85 § 1 i 2 k.k. oraz art. 86 § 4 k.k. Szczególnie jaskrawo, a zarazem wyraziście, kwestia ta zarysowała się na gruncie wyroku Sądu Okręgowego w [...]. W treści swego rozstrzygnięcia Sąd ten stwierdził jednoznacznie, że łączy kary jednostkowe, a nie kary łączne wymierzone poszczególnymi wyrokami. Nie pozostawia też wątpliwości wywód zawarty w uzasadnieniu, który potwierdza takie postąpienie tego Sądu, określający granice wymiaru kary łącznej i wprost odwołujący się do sumy kar jednostkowych.

Autor zwykłego środka odwoławczego zakwestionował – przynajmniej pośrednio – taki sposób kształtowania kary łącznej pozbawienia wolności, wskazując na sprzeczność między deklaracją Sądu I instancji co do zastosowania zasady asperacji przy łączeniu kar tego rodzaju oraz pełną kumulacją w odniesieniu do kary pozbawienia wolności, jaka w rzeczywistości miała miejsce (przy przyjęciu za podstawę łączenia – już orzeczonych kar łącznych tego rodzaju).

Kontrola odwoławcza ze strony Sądu Apelacyjnego w [...] okazała się o tyle niewystarczająca, że nie tylko nie skorygował on niepełnej formuły orzeczenia Sądu I instancji („...*łączy kary jednostkowe opisanymi wyrokami*...”), ani nie dostrzegł, że nie realizuje ona obowiązującego rozwiązania ustawowego, ale również w części motywacyjnej powielił błędne obliczenie granic wymiaru kary łącznej pozbawienia wolności wynikających z dotychczasowych orzeczeń skazujących G. P.

Prowadzi to do wniosku, że Sądy obu instancji jedynie pozornie zastosowały normę prawno-materialną w jej obecnym kształcie. W rzeczywistości natomiast błędnie zrealizowały treść tej normy, bowiem tak naprawdę ani kara łączna pozbawienia wolności wymierzona przez Sąd Rejonowy w L. wyrokiem z dnia 22 czerwca 2010 roku, sygn. akt II K 50/08, ani spełniająca warunki połączenia z nią kara łączna pozbawienia wolności orzeczona przez Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 3 lipca 2015 r., sygn. akt V K 122/13 (zmienionym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego w [...] z dnia 26 stycznia 2016 r., sygn. akt II AKa 387/15), nie zostały przyjęte w zaskarżonym wyroku jako podstawa do określenia wymiaru kary łącznej tego rodzaju. Tym samym nie można zaprzeczyć, że przy ferowaniu rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie doszło do naruszenia normy prawa materialnego.

Brak uwzględnienia dyrektywy ustawowej zamieszczonej w art. 85 § 2 k.k., trzeba ocenić jako uchybienie mające rażący charakter. Niezależnie od złożonych deklaracji, w istocie wadliwie zrealizowano zamysł ustawodawcy, który przedmiotem orzekania w tej materii uczynił nie tylko kary jednostkowe, ale również kary łączne – tam, gdzie one spełniają warunki połączenia.

Nie budzi też wątpliwości wpływ w/w naruszenia prawa na treść wyroku, skoro zamiast zamierzonego i uzasadnionego w pisemnych motywach wyroku, zastosowania zasady częściowego pochłaniania kar pozbawienia wolności podlegających połączeniu, w odniesieniu do skazanego G. P. doszło do wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności w wysokości odpowiadającej pełnej kumulacji kar tego rodzaju podlegających połączeniu.

Wobec postanowienia Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 lutego 2017 r., sygn. V K 21/16 (k. - 251) oraz postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 marca 2017 r., sygn. II AKz 195/17 (k. - 274) w przedmiocie korekty rozstrzygnięcia zawartego w wyroku łącznym o zaliczeniu okresów rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności, zarzut kasacji w tej materii uległ dezaktualizacji.

Przy ponownym rozpoznaniu niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny w [...] uwzględni powyższe zapatrywania i podda należytej kontroli orzeczenie Sądu I instancji.

Wobec złożenia stosownego wniosku i oświadczenia, należało zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. D. wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę skazanego G.P. wykonywaną z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

